

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2TdoV/17/2017
Identifikačné číslo spisu:	9508100010
Dátum vydania rozhodnutia:	18.05.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Hatala
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:9508100010.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Petra Hatalu a sudcov JUDr. Juraja Klimenta, JUDr. Martina Piovartsyho, JUDr. Petra Szaba a JUDr. Gabriely Šimonovej v trestnej veci obvineného U. G. pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 ods. 1 Tr. zák. a iné, prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 18. mája 2020 v Bratislave dovolanie obvineného U. G., podané prostredníctvom obhajcu JUDr. Jozefa Sabóa proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. februára 2016, sp. zn. 2 To 3/2016, a takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Tr. por. dovolanie obvineného U. G. sa o d m i e t a .

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica (ďalej aj „súd prvého stupňa“ alebo „súd“) rozsudkom z 9. novembra 2015, č. k. BB-3T 3/2008-9642 [pri zachovaní výroku o vine obvineného U. G. z rozsudku Špeciálneho súdu v Pezinku z 24. februára 2009, sp. zn. BB-3T 3/2008 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 13. septembra 2010, sp. zn. 2 Toš 5/2009] v konaní po povolení obnovy konania uložil (okrem iných obvinených) obvinenému U. G. podľa § 219 ods. 2 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) s použitím § 35 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona, § 29 ods. 3 Trestného zákona, nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, uverejneného pod č. 428/2012 Z. z., výnimočný súhrnný trest odňatia slobody na doživotie. Podľa § 39a ods. 2 písm. c) Trestného zákona obvineného zaradil na výkon trestu do III. (tretej) nápravnovýchovnej skupiny. Zároveň zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. júna 2007, sp. zn. 2T/31/2001 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu z 11. novembra 2008, sp. zn. 2 To 1/2008, čo do výroku o treste, ktorý bol U. G. uložený, ako aj všetky rozhodnutia na tento výrok o treste obsahovo nadväzujúce, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením trestu, stratili podklad.

Proti rozsudku podal obvinený (spolu s ďalšími obvinenými) odvolanie, ktoré najvyšší súd uznesením z 23. februára 2016, sp. zn. 2 To 3/2016 zamietol podľa § 319 Tr. por.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal obvinený, prostredníctvom zvoleného obhajcu JUDr. Jozefa

Sabóa, dovolanie a doplnenie dovolania, ktoré oprel o dovolacie dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. c), e), g), h), i) Tr. por., teda s odôvodnením, že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom, bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa a rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. obvinený namietol, že mu bol uložený trest s použitím tzv. asperačnej zásady, keď vo výrokovej časti rozsudku z 24. februára 2009 (rozsudok v pôvodnom konaní) sa uvádzalo, že obvinenému bol uložený výnimočný súhrnný trest odňatia slobody na doživotie s použitím § 35 ods. 2 Trestného zákona. Najvyšší súd v uznesení z 13. septembra 2010 (odvolanie v pôvodnom konaní) konštatoval, že v prípade obvineného vzhľadom na aplikáciu asperačnej zásady išlo o upravenú trestnú sadzbu v rozpätí 20 až 25 rokov. V tejto súvislosti poukázal na uznesenie najvyššieho súdu z 3. septembra 2015 (prvé odvolanie v obnovenom konaní), v ktorom nebolo spochybnené povolenie obnovy konania. V uznesení z 23. februára 2016 (druhé odvolanie v obnovenom konaní) sa najvyšší súd zaoberá dôvodmi, pre ktoré obnova konania nemala byť povolená. K podmienkam uloženia doživotného trestu sa vyjadruje iba v jednom odseku. Takýto postup je svojvoľný, arbitrárny, v rozpore s právom dovolateľa na spravodlivé súdne konanie a s rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky a najvyššieho súdu. Obnovené konanie nebolo spravodlivé, pretože odvolací súd spochybňoval dôvod povolenia obnovy konania a obvinený na tieto argumenty nemohol zareagovať. Obvineného odsúdil Špeciálny súd zriadený v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a Dohovorom OSN proti korupcii a uložil mu trest v rozpore s ústavou.

K naplneniu dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), h), i) Tr. por. malo dôjsť uložením výnimočného súhrnného trestu odňatia slobody na doživotie v rozpore s § 29 ods. 3 Trestného zákona, keď súdy vyhodnotili v neprospech obvineného, že sa odmietol priznať k spáchaniu skutkov, pričom z uvedeného ustanovenia nevyplýva, že o miernejšom treste možno uvažovať iba za predpokladu, že sa páchatel prizná. Nepriznanie sa a neolutovanie skutku nepatrí medzi priťažujúce okolnosti. Špecializovaný trestný súd vnucoval obvinenému postoj, ktorý nemá oporu v Trestnom zákone, konštatujúc, že v opačnom prípade mu bude uložený doživotný trest. Pritom obžalovaným U., U. a R. znížil tresty napriek tomu, že sa k spáchaným skutkom nepriznali. Prístup Špecializovaného trestného súdu preto obvinený považoval za diskriminačný, svojvoľný a arbitrárny. Aj odvolací súd porušil právo obvineného na spravodlivé súdne konanie, pretože mu nedal žiadnu odpoveď na vyššie uvedené argumenty. V ďalšej časti poukázal na rozporné závery súdov oproti záverom znalkyne doc. PhDr. Gažiovej, PhD., ktorá na pojednávaní konanom 9. novembra 2015 uviedla, že u obvineného vidí určitý priaznivý vývoj a zvýšený rešpekt pred poriadkom a pripustila možnosť jeho priaznivej resocializácie v rozsahu od 60% do 70%. Obvinený mal tiež pozitívne hodnotenia z výkonu trestu odňatia slobody a z miesta trvalého bydliska, navyše výraznou mierou pomohol stabilizovať dvoch odsúdených s epileptickým záchvatom. Napriek tomu, že Špecializovaný trestný súd v rozsudku z 9. novembra 2015 konštatoval plnenie účelu trestu, obvinenému uložil exemplárny doživotný trest bez splnenia zákonných podmienok podľa § 29 ods. 3 písm. c) Trestného zákona. Špecializovaný trestný súd odôvodnil uložený trest aj nevytváraním precedensu, na základe ktorého by sa doživotne odsúdení mohli domáhať obnovy konania z dôvodu priaznivého vplyvu výkonu trestu na možnosti resocializácie. Odvolací súd si osvojil závery súdu prvého stupňa o nemožnosti nápravy obvineného s tým, že obvinený má terapeuticky neovplyvniteľnú osobnosť. Znalkyňa Gažiová však do zápisnice z 9. novembra 2011 uviedla, že ide „o terapeuticky relatívne neovplyvniteľnú osobnosť“ a v znaleckom posudku zo 17. decembra 2008 sa vyjadrila, že „možnosť terapeutického ovplyvňovania nemožno vylúčiť“. Súčasne sa súdy nezaoberali znaleckým posudkom z odboru psychiatrie MUDr. Kabátovej a MUDr. Imriškovej, podľa ktorého obvinený netrpí duševnou chorobou ani poruchou a z psychiatrického hľadiska jeho pobyt na slobode nie je nebezpečný. Z vykonaných dôkazov nevyplývajú závery o nemožnosti nápravy obvineného trestom kratšieho trvania. Pritom aj pre posudzovanie podmienok pre ukladanie trestu odňatia slobody na doživotie platí zásada in dubio pro reo. Podľa obvineného sa súdy dopustili pochybenia i dvojnásobným

pričítaním rovnakej okolnosti. Špecializovaný trestný súd v rozsudku z 9. novembra 2015 odôvodnil prvú podmienku uloženia doživotného trestu podľa § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona (vysoký stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť) právnou kvalifikáciou vražd poškodených X. a Q.. Motív a spôsob spáchania vražd konajúce súdy zahrnuli pod príslušnú právnu kvalifikáciu, preto je neprípustné, aby tieto okolnosti boli znova pripočítané v neprospech obvineného. Odvolací súd v uznesení z 23. februára 2016 konštatoval, že ustanovenie § 219 ods. 2 písm. b), j) Trestného zákona uvádza v podstate tie isté znaky, aj keď nie totožne označené, ako v § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona, čo však neznamená porušenie § 31 ods. 3 Trestného zákona. Okolnosti vražd potom nie sú použité opakovane, ale v rámci tej istej a nie vyššej trestnej sadzby. Podľa obvineného je takýto výklad ustanovenia § 31 ods. 3 Trestného zákona vo vzťahu k § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona účelový, bez opory v zákone. Logickým výkladom možno dospieť k záveru, že ustanovenie § 31 ods. 3 Trestného zákona zamedzuje dvojnásobnému pričítaniu rovnakej okolnosti aj pri ukladaní doživotného trestu ako kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu a podmienky mimoriadne vysokého stupňa nebezpečnosti trestného činu v zmysle § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1250/12. Obvinený ďalej namietol absenciu trestného spisu vraždy poškodeného X. na pojednávaní konanom 9. novembra 2015 napriek tomu, že vo vzťahu k tomuto skutku ukladal súhrnný trest. Zo zvukového záznamu je zrejmé, že súd prvého stupňa prečítal iba výrokovú časť z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 2T/31/01 a rozsudku najvyššieho súdu, sp. zn. 2 To 1/2008, avšak neoboznámil podstatný obsah spisu, čím došlo k porušeniu § 35 ods. 2 Trestného zákona, § 2 ods. 1 Tr. por. a čl. 17 ods. 2 ústavy.

Naplnenie dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), i) Tr. por. obvinený vzhliadol aj v neprihliadnutí na neprimerane dlhú dobu od spáchania skutkov do uloženia trestu (od vraždy poškodeného Q. do rozhodnutia súdu prvého stupňa uplynulo 11,5 roka a od vraždy poškodeného X. viac ako 15 rokov). Nakoľko rozhodnutia vydané v pôvodnom konaní boli v zmysle nálezů sp. zn. PL. ÚS 106/2011 vydané v rozpore s ústavou, nepovažoval ich na účely plynutia času za konečné rozhodnutia. Z tohto dôvodu bol postup súdu prvého stupňa, ktorý sa preniesol v čase do roku 2009 a konštatovanie odvolacieho súdu, že stav právnej istoty vo veci už nastal konečným právoplatným rozhodnutím, za svojvoľný a arbitrárny. Za konečné rozhodnutie pokladal až uznesenie najvyššieho súdu z 23. februára 2016. Na podporu svojich tvrdení poukázal na rozhodnutie EŠLP vo veci Eckle proti Spolkovej republike Nemecko. V zmysle tohto rozhodnutia boli aj slovenské súdy viazané urobiť celkové hodnotenie všetkých činů, z ktorých bol obvinený uznaný vinným a povinné posúdiť jeho osobnosť. Obvinený ďalej upriamil pozornosť na rozhodnutie v trestnej veci obžalovaného J. a spol., kde v obnovenom konaní boli obžalovaným z dôvodu dĺžky konania uložené nižšie tresty. V nadväznosti na to obvinený rozviedol kritériá EŠLP pri hodnotení primeranosti lehoty konania s tým, že žiadal o kompenzáciu extrémne dlhej doby od spáchania skutkov formou zníženia trestu. Neprihliadnutím na časový odstup od spáchania skutkov došlo k porušeniu práva obvineného na obhajobu podľa § 34 ods. 1 Tr. por., čl. 50 ods. 3 ústavy, čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), čl. 14 ods. 3 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „Medzinárodný pakt“), práva na spravodlivé súdne konanie v spojení s právom na prejednanie veci v primeranej lehote podľa § 2 ods. 7, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru, práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru a doživotný trest bol uložený v rozpore s účelom trestu podľa § 23 Trestného zákona.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Tr. por. obvinený uviedol, že po právoplatnom povolení obnovy konania vzniesol podaním z 28. januára 2015 námietku zaujatosti proti predsedovi senátu Špecializovaného trestného súdu JUDr. Jánovi Hrubalovi z dôvodů, že ho na doživotie odsúdil protiústavne zriadený Špeciálny súd v nezákonne zloženom senáte 3T zaujatými členmi senátu na základe nezákonných dôkazů; JUDr. Ján Hrubala v trestnej veci obžalovaného R. prejednikoval vinu obvineného, a preto obvinený podal na sudcu žalobu o ochranu osobnosti, o ktorej koná Okresný súd Michalovce pod sp. zn. 14C/137/2010; obvinenému zaslal poštou utajované prílohy označené stupňom utajenia „Výhradené“; v uznesení Špecializovaného trestného súdu z 15. januára 2015, sp. zn. BB-3T 43/2014 sudca vyhodnotil námietky obvineného ako „akcie“ proti predsedovi senátu. Uznesením Špecializovaného trestného súdu z 11. februára 2015, č. k. BB-3T 3/2008-9116 bolo rozhodnuté o

nevyklúčení JUDr. Jána Hrubalu z vykonávania úkonov v danej trestnej veci. Proti uzneseniu podal obvinený sťažnosť, v ktorej poukázal na obdobnú trestnú vec, kde sa sudca Krajského súdu v Košiciach, JUDr. František Ševčovič, vylúčil z konania z dôvodu žaloby na ochranu osobnosti. Zároveň obvinený doložil rozhodnutie disciplinárneho súdu z 30. októbra 2008, sp. zn. 1 Dso 1/2008, ktorým bol JUDr. Ján Hrubala disciplinárne potrestaný za spôsobenie dopravnej nehody a odmietnutie dychovej skúšky. Najvyšší súd uznesením z 26. marca 2015, sp. zn. 4 Tost 9/2015 zamietol sťažnosť obvineného s tým, že zaujatosť predsedu senátu nie je možné vyvodzovať iba na základe obvineným subjektívne chápaných a interpretovaných procesných postupov. Keďže rozhodnutie vyhotovil sudca JUDr. Pavol Farkaš, proti ktorému obvinený podal žalobu o ochranu osobnosti z dôvodu prejudikovania viny v trestnej veci obžalovaného R., považoval spôsob rozhodovania súdu za nespravodlivý. Proti rozhodnutiam podal obvinený ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd odmietol pre nedostatok právomoci, pričom konštatoval, že sťažovateľ bude mať v ďalších štádiách trestného konania právne prostriedky na účinnú obranu, o ktorých budú povinné rozhodnúť vecne príslušné všeobecné sudy. Obvinený následne v odvolaní proti rozsudku z 22. mája 2015 znovu namietal predpojatosť JUDr. Jána Hrubalu, ktorý obvinenému a obhajcovi pripísal obštrukčné konanie a k doživotnému trestu uviedol, že „pokiaľ u obvineného nedôjde doslova k spytovaniu si svedomia a aspoň k pragmatickému oľutovaniu spáchaných skutkov, náprava u neho je nemožná“. Odvolací súd sa v uznesení z 3. septembra 2015 výslovne nevyjadril k namietanej zaujatosti sudcu, ktorú obvinený namietal aj na pojednávaní konanom 9. novembra 2015. Súd prvého stupňa v rozsudku z 9. novembra 2015 konštatoval, že o predchádzajúcich námietkach už bolo rozhodované a k ďalším dôvodom zdôraznil, že o takom type námietok sa v zmysle § 32 ods. 6 Tr. por. nekoná. Najvyšší súd sa v uznesení z 23. februára 2016 k predpojatosti sudcu nevyjadril. Podľa obvineného pritom postup predsedu senátu JUDr. Jána Hrubalu v konaní a k osobe obvineného preukazuje jeho zaujatosť. Nepriateľský postoj predsedu senátu sa prejavil v tom, že najvyšší súd v uznesení z 3. septembra 2015 konštatoval porušenie práva na obhajobu a spravodlivý proces, keď JUDr. Ján Hrubala deň pred pojednávaním ustanovil obvinenému náhradného obhajcu JUDr. Švarca, ktorý bol v tom čase ustanoveným obhajcom obžalovaných R. a F., ktorí vypovedali proti obvinenému a obvinenému uložil trest bez náležitých podkladov. Zároveň v rozsudkoch z 22. mája 2015 a 9. novembra 2015 vnucoval obvinenému, aby si spytoval svedomie, priznal sa a oľutoval spáchané skutky, čím podmieňoval uloženie miernejšieho trestu. Pritom takýto postup uplatnil iba proti obvinenému, obžalovaným U., R. a U. zmiernil tresty o 1 rok, aj keď sa nepriznali a skutky neľutovali. Ustanovenie náhradného obhajcu sudca odôvodňoval skúsenosťami z predchádzajúcich pojednávaní, opakovanou neúčastou viacerých obhajcov, uložením poriadkovej pokuty JUDr. Kenderešovi, skúmaním okolností ohľadne dopravnej nehody JUDr. Kuzmu. JUDr. Kendereš nebol obhajcom obvineného a JUDr. Kuzma bol účastníkom dopravnej nehody, čo sa preukázalo listinnými dôkazmi. Negatívny vzťah možno badať aj vo vyjadrení k záveru znalkyne Gažiovej o možnosti pozitívnej resocializácie, ktorý nazval neobvyklým „pokusom“ o matematické vyjadrenie pravdepodobnosti resocializácie (70%) napriek tomu, že v rozsudku v pôvodnom konaní nemal k takémuto zhodnoteniu (30% až 40%) žiadne výhrady. Sudca u iných obvinených pri výmere trestov akceptoval ich postoje a aktuálne správy z výkonu trestu, u obvineného nie. Nepriateľský vzťah medzi sudcom a obvineným trvá už viac ako 7 rokov. Dôvodom námietkového konania je i rozhodnutie o disciplinárnom potrestaní sudcu a v ňom uvedených záverov o zníženej pričetnosti sudcu a príznakoch poškodenia psychických funkcií. Takéto rozhodnutie spochybňuje autoritu sudcu a vážnosť v očiach strán v konaní a verejnosti. Opodstatnenosť z obavy o nedostatok nestrannosti sudcu zvyšuje tiež konanie na ochranu osobnosti vedenom okrem iných proti JUDr. Jánovi Hrubalovi a JUDr. Pavlovi Farkašovi. Vo vzťahu k požiadavke nestrannosti súdu poukázal na rozhodnutia ESEP vo veci Chmelíř proti Českej republike, Wettstein proti Švajčiarsku a nález ústavného súdu, sp. zn. III. ÚS 24/05. Keďže sa odvolací súd nevyjadril k namietanej zaujatosti, došlo k porušeniu práv dovolateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Dovolaciemu súdu navrhol vysloviť, že napadnutým uznesením a konaním, ktoré mu predchádzalo, bol z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), e), g), h), i) Tr. por. porušený zákon v ustanoveniach § 319 Tr. por., § 1, § 2 ods. 1, ods. 4, ods. 7, ods. 9, § 34 ods. 1, § 176 ods. 2 v spojení s § 180 Tr. por., v § 23 ods. 1, § 29 ods. 3 písm. a), c), § 31 ods. 3, § 35 ods. 2 Trestného zákona, v čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 2, ods. 3 ústavy, v čl. 5 ods. 1 písm. a), čl. 6 ods. 1, ods. 2, ods. 3 Dohovoru, v čl. 14 ods. 1, ods. 3 písm. c) Medzinárodného paktu v neprospech obvineného U.

G.. Podľa § 386 ods. 2 Tr. por. zrušil napadnuté uznesenie, rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad. Podľa § 388 ods. 1 Tr. por. Špecializovanému trestnému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

V doplnení dovolania obvinený uviedol, že priznanie a oľutovanie spáchaných skutkov ako podmienka pre neuloženie doživotného trestu je bez právnej relevancie, keďže obnova konania sa netýkala výroku o vine. Svoje tvrdenie podporil poukazom na stanovisko najvyššieho súdu, Tpj 55/2016, uverejneného pod č. 44/2007 (správne má byť 44/2017 - pozn. dovolacieho súdu), z ktorého vyplýva, že priznanie obžalovaného nemôže byť poľahčujúcou okolnosťou. Súčasne súd prvého stupňa porušil zákaz dvojnásobného pričítania rovnakej okolnosti podľa § 31 ods. 3 Trestného zákona. Ak za použitia tzv. asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona zvýšil trestnú sadzbu, nemohol spáchanie viacerých trestných činov považovať za priťažujúcu okolnosť podľa § 34 písm. i) Trestného zákona. Pričítanie danej priťažujúcej okolnosti je v rozpore so zákonom a judikátom najvyššieho súdu R 1/2011. Podporne obvinený poukázal na rozsudok najvyššieho súdu z 10. júla 2018, sp. zn. 4 Tdo 20/2018. Obvinený sa taktiež domáhal kompenzácie vo forme zmiernenia trestu za extrémne dlhú dobu od spáchania skutkov a prieťahy v konaní. V čase rozhodovania o treste uplynulo od vraždy poškodeného Q. 11,5 roka a od vraždy poškodeného Karcela 15,5 roka. Vo vzťahu k argumentácii súdov nižšieho stupňa k danej námietke obvinený poukázal na rozsudok ESLP vo veci Serrano Contreras proti Španielsku z 20. marca 2012 k sťažnosti č. 49183/08 a rozsudok najvyššieho súdu z 15. októbra 2008, sp. zn. 3 To 102/2005. ESLP konštatoval porušenie požiadavky primeranosti času podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, pričom do dĺžky trestného stíhania započítal aj rozhodovanie v dovolacom konaní a pred Ústavným súdom Španielska. Najvyšší súd považoval za dôvod na zníženie trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu zákonom ustanovenej trestnej sadzby dĺžku času, ktorá uplynula od spáchania skutku, ako aj dĺžku trestného stíhania.

Predseda senátu súdu prvého stupňa v súlade s ustanovením § 376 Tr. por. zaslal rovnopisy dovolania na vyjadrenie prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) a odsúdeným H. U., J. R. a N. U.. Odsúdenému J. R. sa zásielku nepodarilo doručiť. Nakoľko súd prvého stupňa podanie zaslal na inú adresu, akú odsúdený uviedol pri prepustení, najvyšší súd pochybenie napravil a dovolanie odsúdenému doručil na správnu adresu.

Doplnenie dovolania bolo doručené priamo najvyššiemu súdu, ktorý ho v súlade so zavedenou praxou (z dôvodu absencie beneficium cohaesionis v dovolacom konaní) zaslal na vyjadrenie už len prokurátorovi.

Prokurátor vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že v pôvodnom konaní súd ukladal trest v zákonnej trestnej sadzbe bez využitia tzv. asperačnej zásady. Rovnako v obnovenom konaní bol obvinenému uložený trest v rámci trestnej sadzby určenej v ustanovení § 219 ods. 2 Trestného zákona, pričom súd zvažil všetky relevantné skutočnosti, a to predchádzajúcu trestnú činnosť obvineného, spôsob spáchania vraždy poškodeného Q., znalecké posudky z odboru psychológia a psychiatria, postoj obvineného k trestnej činnosti. Tresty niektorým iným odsúdeným boli znižované z dôvodu predchádzajúceho uplatnenia asperačnej zásady, so zohľadnením ich postoja k spáchanej trestnej činnosti. Tresty boli ukladané v rámci zákonných trestných sadzieb. Súd sa nestotožnil s hypotetickými vyjadreniami znalcov o možnej prevýchove obvineného, nakoľko v priebehu súdneho konania po povolení obnovy konania obvinený svojím prístupom k veci a vystupovaním na pojednávaniach nepreukázal najmenší náznak sebareflexie a ľútosti nad úmyselným a bezdôvodným zmarením dvoch ľudských životov. Vraždy spáchal z obzvlášť zavrhnuteľnej pohnútky a v prípade poškodeného Q. aj obzvlášť trýznivým spôsobom. Podľa prokurátora neobstojí námietka ohľadne porušenia práva obvineného na spravodlivý proces, keďže obvinený mal počas celého prípravného a súdneho konania ustanovených a zvolených obhajcov, bránil sa tiež sám a podľa výpovede jednej zo svedkýň na hlavnom pojednávaní sa jeden z jeho obhajcov snažil vplývať na svedkov v jeho prospech. Rovnako dĺžka trestného konania zodpovedala rozsahu prípravného a súdneho konania, keď od vznesenia obvinenia do právoplatného rozhodnutia (uznesenie najvyššieho súdu z 13. septembra 2010, sp. zn. 2 Toš 5/2009) uplynuli 4 roky. Opakované otvorenie procesu podmienila zmena aplikácie práva vyvolaná nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky, na

ktorú bežné súdy nemali žiadny dosah. Osobnú zaujatosť predsedu senátu, prokuratúry a súdu obvinený namietal v priebehu súdneho konania a o jeho námietkach bolo rozhodnuté včas, pričom dôvody zaujatosti neboli zistené. Z uvedených dôvodov prokurátor dovolaciemu súdu navrhol odmietnuť dovolanie obvineného, pretože nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por. a nemožno predpokladať, že by súd zistil, že sú preukázané a zrejme také nedostatky, ktoré by mohli viesť k postupu podľa § 386 a § 388 ods. 1 Tr. por.

Vyjadrenie prokurátora bolo zaslané obvinenému a jeho obhajcovi.

Obvinený na vyjadrenie reagoval podaním, v ktorom nesúhlasil s tvrdením prokurátora, že pri ukladaní trestu nebola použitá tzv. asperačná zásada, keďže vo výrokovej časti rozsudku z 24. februára 2009 sa uvádza, že obvinenému bol uložený výnimočný súhrnný trest odňatia slobody na doživotie s použitím § 35 ods. 2 Trestného zákona. Prokurátor proti povoleniu obnovy konania nepodal sťažnosť. Podporne poukázal na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 772/2016-31, v ktorom ústavný súd konštatoval porušenie zákona, ak bola povolená obnova konania len jednému zo spoluobvinených. Vo vzťahu k nepriznaniu sa, obvinený upriamil pozornosť na rozpory vo vyjadreniach prokurátora, ktorý sa stotožnil so závermi odvolacieho súdu, že priznanie sa nie je zákonnou podmienkou na uloženie nižšieho trestu, avšak navrhoval dovolanie odmietnuť. Podľa obvineného predstavovalo osvojenie si skutočností odlišných od záverov znalkyne o možnostiach jeho resocializácie popretie dôkaznej sily odborného znaleckého skúmania, čím došlo k porušeniu práva na obhajobu. K dĺžke konania uviedol rovnakú argumentáciu ako v rámci dovolania. Dovolaciemu súdu navrhol neprihliadnuť na stanovisko prokurátora, pretože je zmätočné a zavádzajúce.

Replika obvineného bola zaslaná prokurátorovi, ktorý na ňu ďalej nereagoval.

Prokurátor sa naopak vyjadril k doplneniu dovolania s tým, že sa nestotožnil s tvrdením obvineného o dvojnásobnom pričítaní rovnakých okolností. Obvinený bol okrem iného odsúdený pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b), i), j) Trestného zákona účinného v čase spáchania skutku. Trestný zákon umožňuje za daný trestný čin uložiť výnimočný trest, a to trest odňatia slobody vo výmere od 15 rokov do 25 rokov alebo na doživotie. Súd prvého stupňa uložil obvinenému trest v rámci zákonnej trestnej sadzby, pričom zväzil všetky okolnosti svedčiace v prospech aj v neprospech obvineného. Ani odvolací súd nezistil pochybenia pri ukladaní trestu. Ku kompenzácii za dlhú dobu od spáchania skutku uviedol, že v čase vynesenia pôvodného rozsudku súdom prvého stupňa a uznesení najvyššieho súdu uplynulo od vraždy poškodeného Q. 5, resp. 6 rokov. Súdy pritom nekonštatovali neodôvodnené prieťahy v konaní. K obnoveniu konania došlo na základe Špecializovaného trestného súdu. Najvyšší súd v uznesení z 23. februára 2016, sp. zn. 2 To 3/2016 konštatoval, že o obnove konania u obvineného nebolo možné ani uvažovať. Z týchto dôvodov považoval prokurátor argumentáciu obvineného k extrémnej dĺžke konania a požiadavku na zníženie trestu za nedôvodnú. Dovolaciemu súdu preto navrhol dovolaniu obvineného nevyhovieť.

Vyjadrenie prokurátora k doplneniu dovolania bolo zaslané obvinenému a jeho obhajcovi.

V následnej replike obvinený prostredníctvom obhajcu poukázal na nepreskúmateľnosť vyjadrenia prokurátora k zákazu dvojnásobného pričítania rovnakej okolnosti, keďže neodpovedá na podstatu námietok z doplnenia dovolania. Ak za použitia tzv. asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona bola zvýšená trestná sadzba, nemohlo byť spáchanie viacerých trestných činov v zmysle ustanovenia § 31 ods. 3 Trestného zákona považované za priťažujúcu okolnosť podľa § 34 písm. i) Trestného zákona. Vo vzťahu k argumentácii prokurátora o nezistení pochybení odvolacím súdom obvinený opätovne upriamil pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. III. ÚS 1250/12, z ktorého vyplýva, že tú istú okolnosť nemožno pričítať v neprospech páchatelia, a to ani okolnosť svedčiacu o veľmi vysokej závažnosti zločinu. Súčasne uviedol, že prokurátor na verejnom zasadnutí z 26. januára 2015 navrhol povoliť obnovu konania aj u obvineného U. G., pričom proti rozhodnutiu nepodal sťažnosť. Pokiaľ by súd obnovu konania nepovolil, došlo by k porušeniu práv obvineného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Prokurátor naopak zrejme účelovo nepoukázal na argumentáciu najvyššieho súdu zo str. 16 uznesenia z 23. februára 2016, že po právoplatnom povolení obnovy konania bolo povinnosťou súdov aj u obvineného opätovne posúdiť podmienky pre uloženie výnimočného trestu

odňatia slobody na doživotie. Zároveň odvolací súd v zrušujúcom uznesení z 3. septembra 2015, sp. zn. 2 To 10/2015 nielenže povolenie obnovy konania u obvineného nespochybnil, ale súdu prvého stupňa prikázal pribrať do konania znalca za účelom zistenia resocializačnej prognózy obvineného. Vzhľadom na extrémne dlhú dobu konania na všetkých stupňoch dovolaciemu súdu navrhol rozhodnúť v zmysle dovolania z 2. júna 2017.

Replika obvineného bola zaslaná prokurátorovi, ktorý na ňu ďalej nereagoval.

Dovolaciemu súdu bolo 26. marca 2020 doručené oznámenie obvineného o vypovedaní plnomocenstva obhajcovi JUDr. Jozefovi Sabóovi. Dovolací súd následne vyzval obvineného na zvolenie si obhajcu, prípadne preukázanie nedostatku finančných prostriedkov na úhradu trov obhajoby za účelom ustanovenia obhajcu. Dňa 14. apríla 2020 predložil novozvolený obhajca JUDr. Milan Kuzma plnomocenstvo, preto mu najvyšší súd zaslal relevantné podania, ktoré prevzal 22. apríla 2020. Obhajca na prípis nereagoval.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Tr. por.], bolo podané oprávnenou osobou prostredníctvom zvoleného obhajcu [§ 369 ods. 2 písm. b) Tr. por., § 373 ods. 1 Tr. por.], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.) a na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Tr. por.), spĺňa obsahové náležitosti uvedené v § 374 Tr. por., avšak dovolací súd zistil, že dovolanie obvineného je potrebné odmietnuť, pretože nie je dôvodné.

Najvyšší súd na úvod poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a nie je určené na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných vád. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená, preto predstavuje výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorá je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, sú z tohto dôvodu striktne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia. Dovolací súd preto nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy. Z ustanovenia § 385 ods. 1 Tr. por. *expressis verbis* vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Tr. por.) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Tr. por. z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Tr. por. Podstatné sú teda vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Tr. por. (bližšie viď R 120/2012).

K namietanému porušeniu práva na obhajobu je potrebné uviesť, že konštantná judikatúra dovolacieho súdu právo na obhajobu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Právo na obhajobu garantované čl. 6 ods. 3 Dohovoru, ako aj čl. 50 ods. 3 ústavy nachádza svoj odraz v celom rade ustanovení Trestného poriadku upravujúcich jednotlivé čiastkové obhajovacie práva obvineného v rôznych štádiách trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. Z dikcie citovaného dovolacieho dôvodu je totiž jednoznačne zrejmé, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilým dovolacím dôvodom. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu potom o zásadné porušenie práva na obhajobu ide najmä v prípade, keď obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby. Výnimočne môže ísť aj o porušenie iných obhajovacích práv obvineného, ktorých porušenie sa prejaví na jeho postavení zásadným spôsobom.

Takéto pochybenie dovolací súd v konaní nezistil, teda nemožno zaujať stanovisko, že došlo k porušeniu práva na obhajobu obvineného U. G. zásadným spôsobom, a teda ku takej skutočnosti, ktorá už sama osebe znamená naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Pokiaľ ide o konkrétne námietky, ktoré obvinený v rámci tohto dovolacieho dôvodu uviedol v písomných dôvodoch dovolania, tieto spadajú pod iné dovolacie dôvody a dovolací súd sa nimi bude zaoberať nižšie.

Na naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Tr. por. sa vyžaduje splnenie podmienky, že vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý bol vylúčený (§ 31 Trestného poriadku), pričom o jeho vylúčení nebolo rozhodnuté.

Naplnenie tohto dovolacieho dôvodu vzhľadom obvinený v pochybnostiach o nestrannosti a nezáujatosti predsedu senátu súdu prvého stupňa JUDr. Jána Hrubalu.

Podľa § 31 ods. 1 Tr. por. z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci sudca (ďalej len „prísediaci“), prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezáujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Podľa § 31 ods. 5 Tr. por. námietku zaujatosti je strana povinná vzniesť bez meškania, len čo sa dozvedela o dôvodoch vylúčenia. Úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní s výnimkou neodkladného alebo neopakovateľného úkonu.

Podľa čl. 6 ods. 1 veta prvá Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Na úvod považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada zákonného trestného procesu, ktorá vyjadruje požiadavku spravodlivého prejednaní veci nezávislým a nestranným súdom.

Právu na nestranný súd (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru) zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby postupovali nezáujato a neutrálne, bez nadŕžania a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05). Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v trestnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania pre zaujatosť.

Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov, či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale na púhom predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť je potrebné skúmať z dvoch hľadísk a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, čo znamená, že je potrebné zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkolvek pochybnosti v danom smere.

V prípade subjektívneho hľadiska sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu o opaku (Piersack v. Belgicko, rozsudok ESĽP z 1. októbra 1982). Nie je však možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti. Zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o nestrannosti sudcu prejednávajúceho vec (III. ÚS 16/00).

Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností a spočíva v posúdení, či nezávisle od osobného správania sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. Pri posudzovaní objektívnej nestrannosti platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť

nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (Delcourt v. Belgicko, rozsudok ESĽP zo 17. januára 1970). Má byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnené obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia mať sudy pri stranách v demokratickej spoločnosti (Padovani v. Taliansko, rozsudok ESĽP z 26. februára 1993).

Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či dôvod obavy je objektívny. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo, rozsudok ESĽP z 10. júna 1996). Relevantná obava z nedostatku nestrannosti sudcu sa musí zakladať na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť, čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu.

Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti (III. ÚS 24/05).

Pomerom k prejednávanej veci pritom treba rozumieť určitú zainteresovanosť vo veci procesne činného orgánu trestného konania na skutku, ktorá má konkrétnu podobu a osobný charakter, aby bola dostatočným dôvodom pre vznik pochybností o schopnosti sudcu (alebo iného procesne činného orgánu - vyšetrovateľ, prokurátor) pristupovať k veci a úkonom, ktoré sa jej týkajú objektívne. Táto môže spočívať napríklad v tom, že vo veci procesne činný orgán, resp. jeho príbuzní, rodinní príslušníci, osoby jemu blízke a podobne, boli činom poškodení, eventuálne procesne činný orgán trestného konania bol svedkom skutku, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie a podobne.

Pomerom procesne činného orgánu trestného konania k osobám uvedeným v § 31 ods. 1 Tr. por. sa rozumie jeho vzťah k niektorej z osôb tam uvedených, ktorý môže vyvolať vo verejnosti pochybnosti o jeho nezaujatosti práve pre tento vzťah, ktorý prípadne existuje aj mimo rámec konania. Takýto vzťah môže spočívať najmä v príbuzenskom a rodinnom pomere procesne činného orgánu k niektorej z osôb uvedených v § 31 ods. 1 Tr. por., ďalej môže ísť o úzke priateľstvo, či kamarátstvo, resp. negatívny vzťah.

To znamená, že vzbudiť pochybnosť o nezaujatosti by mohol len pomer JUDr. Jána Hrubalu k prejednávanej veci alebo osobám vymenovaným v § 31 ods. 1 Tr. por. v dôsledku jeho pozitívneho alebo negatívneho vzťahu, ktorý by mohol ovplyvniť rozhodnutie vo veci a tým aj zasiahnuť do postavenia a práv obvineného U. G..

Žaloba na ochranu osobnosti podaná obžalovaným v občianskoprávnom súdnom konaní proti predsedovi senátu, ktorý pojednáva trestnú vec obžalovaného, sama osebe nespĺňa zákonné podmienky uvedené v § 31 ods. 1 Tr. por. na jeho vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej veci. Nevyhnutnou súčasťou profesionality sudcu je to, aby bol schopný, napriek takejto žalobe, podanej so zjavným zámerom, rozhodnúť nestranne, zákonne a spravodlivo v trestnej veci, ktorá mu bola pridelená na rozhodnutie náhodným výberom pomocou technických prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky do jednotlivých senátov, v ktorej sa stal zákonným sudcom na prerokovanie veci v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy (bližšie vid' R 22/2011).

Obdobný názor zaujal ESĽP vo veci Tanner a Malminen proti Fínsku, keď uviedol, že podanie občianskoprávnej žaloby na ochranu osobnosti nie je dostatočným dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Dôvodom na vylúčenie sudcu JUDr. Hrubalu nebolo ani jeho disciplinárne potrestanie za pochybenia nesúvisiace s prejednávanou vecou (spôsobenie nehody a odmietnutie sa podrobiť dychovej skúške), resp. závery znaleckého posudku, vypracovaného pre účely disciplinárneho konania, nakoľko absentovala príčinná súvislosť medzi potrestaním a aktuálnym trestným konaním vedeným proti obvinenému. Navyše JUDr. Hrubala nebol v dôsledku disciplinárneho konania alebo výsledkov znaleckého posudku z odboru psychiatrie zbavený funkcie sudcu [odvolací disciplinárny súd mu uložil disciplinárne opatrenie - zníženie funkčného platu o 50% na obdobie 8 mesiacov (č. l. 9159 - 9170)], a preto bol oprávnený a povinný naďalej s plnou vážnosťou vykonávať funkciu sudcu aj vo vzťahu k obvinenému. Zároveň dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. e) Tr. por. nie je v takýchto prípadoch ani aplikovateľný, pretože sa týka vylúčenia sudcu alebo prísediaceho na základe okolností uvedených v § 31 ods. 1 až ods. 3 Tr. por. Ide o nezaujatosť spochybňujúci pomer (sudcu) k prejednávanej veci, osobám, ktorých sa úkon priamo týka, obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencovi alebo orgánu činnému v trestnom konaní (odsek 1), inú procesnú pozíciu v predchádzajúcom priebehu konania (odsek 2), alebo predchádzajúcu účasť na rozhodovaní vo veci na súde vyššieho stupňa a naopak (odsek 3). Nejde teda o nemožnosť sudcu vykonávať svoju funkciu (bližšie viď S 95/2015 - B.III.).

Negatívny postoj sudcu JUDr. Hrubalu nemožno vyvodiť ani z údajného prejudikovania viny v trestnej veci obžalovaného R., zaslania utajovanej prílohy obvinenému, odôvodnenia rozsudku vo vzťahu k podmienkam uloženia trestu odňatia na doživotie a konštatovania porušenia práva na obhajobu a spravodlivý proces v súvislosti s ustanovením náhradného obhajcu obvinenému. Obvinený primárne napáda názory sudcu a jeho postup. Odlišné posúdenie určitých skutočností v rozpore s predstavami obvineného však nie je námietkou spôsobilou privodiť vylúčenie sudcu, nakoľko v zmysle ustanovenia § 32 ods. 6 Tr. por. nie je možné namietat procesný postup súdu v konaní alebo uplatňovať námietky založené na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Tr. por. Na uvedené nemalo vplyv ani vyslovenie porušenia zákona odvolacím súdom v uznesení z 3. septembra 2015, sp. zn. 2 To 10/2015, ktorý sa nestotožnil s osobou náhradného obhajcu (obhajca už obhajoval obžalovaných Q. R. a F. F., ktorých záujmy boli v konflikte so záujmami iných obžalovaných). Ak by dovolací súd pripustil, že konštatovanie porušenia práva na obhajobu a spravodlivý proces je dôvodom na vylúčenie sudcu, založil by bezdôvodný precedens, na základe ktorého by vždy po zrušení rozhodnutia súdom vyššieho stupňa pre zistené pochybenia bolo možné namietat zaujatosť sudcu. Tým by došlo k absurdnej situácii možných opakovaných vylučovaní zákonných sudcov, čo by viedlo k prieťahom v konaní.

Pokiaľ ide o námietku zaujatosti voči danému sudcovi z dôvodu odsúdenia na doživotie protiústavne zriadeným Špeciálnym súdom v nezákonne zloženom senáte zo zaujatých členov, táto námietka mohla byť predmetom prieskumu len v rámci pôvodného konania.

Dovolací súd nezistil negatívny postoj predsedu senátu, ktorý by odôvodňoval jeho vylúčenie z konania, a tým naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Tr. por.

Nad rámec dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že v prospech negatívneho postoja predsedu senátu JUDr. Hrubalu nesvedčia ani rozhodnutia, ktorými namietaný sudca obvineného prepustil z väzby na slobodu (uznesenie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 27. februára 2015, č. k. BB-3T/3/2008-9137) alebo oslobodil spod obžaloby v inej trestnej veci (rozsudok Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 3. októbra 2016, sp. zn. BB-3T/43/2014).

K rozhodnutiam EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky, na ktoré obvinený poukazoval, dovolací súd uvádza, že EŠLP v rozsudku vo veci Chmelíř proti Českej republike nekonštatuje, že samotné podanie žaloby na ochranu osobnosti (bez ďalšieho) je dôvodom na vylúčenie dotknutého sudcu. EŠLP skúmal možnú zaujatosť sudcu v širšom kontexte, keďže každú vec je potrebné posudzovať v konkrétnych okolnostiach prípadu. Pritom zistil, že sudca svojím správaním mohol vzbudiť pochybnosti o nestrannosti, keď sťažovateľovi pre skutočnosti uvádzané v námietke zaujatosti uložil pokutu v maximálnej výške s upozornením, že ďalší podobný útok bude považovať za pohrdanie súdom. V

prejednávanej veci k obdobnému konaniu zo strany predsedu senátu nedošlo, pričom obvineným U. G. podaná žaloba na ochranu osobnosti sa ani netýkala aktuálnej veci (na rozdiel od žaloby sťažovateľa). Ostatné obvineným vymenované rozhodnutia zohľadnil dovolací súd pri preskúmaní prítomnosti objektívnych dôvodov na vylúčenie JUDr. Hrubalu.

Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por. je potrebné podotknúť, že ho možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom. Pokiaľ ide o porušenie zákona, v tejto súvislosti najvyšší súd už stabilne v rámci svojej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že také porušenie by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku. Z uvedeného potom logicky vyplýva, že v rámci tohto dovolacieho dôvodu možno úspešne uplatňovať aj nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov, ale len vtedy, ak mal, resp. má negatívny materiálny dopad na práva obvineného. K porušeniu práva na spravodlivý proces by pritom mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého vykonanie sa spochybňuje.

Obvinený v dovolaní nešpecifikoval dôkazy, ktoré mali byť vykonané nezákonným spôsobom. Jeho argumentácia smerovala k uloženému výnimočnému súhrnnému trestu odňatia slobody na doživotie v rozpore s ustanovením § 29 ods. 3 Trestného zákona v dôsledku nesprávneho posúdenia dôkazov a neprihliadnutia na neprimeranú dĺžku konania. K týmto námietkam sa dovolací súd vyjadrí nižšie.

Vzhľadom na povolenie obnovy konania (a následne obnovené konanie) len do výroku o treste, obvinený primárne napádal okolnosti viažuce sa na tento výrok.

Pre správnu subsumpciu námietok považuje dovolací súd za potrebné ozrejmiť vzájomnú konkurenciu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. por. s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., keďže výrok o treste možno podľa okolností namietať prostredníctvom týchto dovolacích dôvodov.

Vzájomný vzťah dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. a § 371 ods. 1 písm. h) Tr. por. je taký, že prvý z nich je všeobecným hmotnoprávnym dôvodom a druhý špeciálnym hmotnoprávnym dôvodom vzťahujúcim sa k výroku o treste. Z logiky tohto vzťahu potom vyplýva, že samotný výrok o treste okrem prípadov nesprávnej aplikácie ustanovení kogentnej povahy viažucej sa k rozhodovaniu o treste môže byť napadnutý prostredníctvom nie všeobecného, ale len prostredníctvom špeciálneho dovolacieho dôvodu, ktorý sa viaže k takému výroku (S 5/2011-III).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. por. je naplnený, ak bol obvinenému uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávany trestný čin nepripúšťa.

Ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, možno uplatniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. Správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Obvinený namietať výrok o treste z dôvodu uloženia trestu v rozpore s ustanovením § 29 ods. 3 Trestného zákona, za použitia tzv. asperačnej zásady a dvojnásobného pričítania tej istej okolnosti, ako aj z dôvodu nezníženia výšky trestu v dôsledku neprimerane dlhej doby od spáchania skutkov.

Podľa § 29 ods. 1 Trestného zákona výnimočným trestom sa rozumie jednak trest odňatia slobody nad pätnásť až do dvadsiatich piatich rokov, jednak trest odňatia slobody na doživotie. Výnimočný trest sa môže uložiť len za trestný čin, pri ktorom to tento zákon vo všeobecnej časti (§ 43) alebo v osobitnej časti dovoľuje. Ak súd uloží takýto trest, môže zároveň rozhodnúť, že doba výkonu disciplinárneho trestu celodenného umiestnenia do uzavretého oddelenia a umiestnenia do samoväzby sa na účely

podmienečného prepustenia do doby výkonu trestu nezapočítava.

Podľa § 29 ods. 2 Trestného zákona trest odňatia slobody nad pätnásť rokov až do dvadsiatich piatich rokov môže súd uložiť iba vtedy, ak stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť je veľmi vysoký a možnosť nápravy páchatel'a je obzvlášť sťažená; to neplatí, ak súd ukladá tento výnimočný trest podľa § 43 ods. 1, § 94 ods. 2, § 219 ods. 2 alebo § 259b ods. 2.

Podľa § 29 ods. 3 Trestného zákona trest odňatia slobody na doživotie môže súd uložiť iba páchatel'ovi podľa § 43 ods. 1 alebo páchatel'ovi, ktorý spáchal trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 2 alebo ktorý pri trestnom čine vlastizrady (§ 91), teroru podľa § 93 alebo § 93a ods. 3, terorizmu podľa § 94 ods. 2, všeobecného ohrozenia podľa § 179 ods. 3, genocídia (§ 259) alebo zločinu proti ľudskosti podľa § 259b ods. 2 zavinil smrť iného úmyselne, a to za podmienok, že a) stupeň nebezpečnosti takého trestného činu pre spoločnosť je mimoriadne vysoký vzhľadom na obzvlášť zavrhnutiahodný spôsob vykonania činu alebo na obzvlášť zavrhnutiahodnú pohnútku alebo na obzvlášť ťažký a ťažko napravitelný následok, b) uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a c) nie je nádej, že by páchatel'a bolo možné napraviť trestnom odňatia slobody nad pätnásť až do dvadsiatich piatich rokov.

Zo znenia citovaných hmotnoprávných ustanovení vyplýva taxatívny výpočet podmienok na uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, ktoré musia byť splnené kumulovane: 1) Trestný zákon v osobitnej časti dovoľuje za predmetný trestný čin uložiť trest odňatia slobody na doživotie alebo sú splnené podmienky na uloženie trestu podľa § 43 Trestného zákona (tzv. zásada trikrát a dosť), 2) sú splnené podmienky pod písm. a), b), c) z odseku 3.

Ad 1) Dodržaním základnej podmienky je naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. zák. vylúčené z dôvodu vzájomnej negácie. Ak Trestný zákon určitý druh a výšku trestu povoľuje, tento nemôže byť zároveň neprípustný alebo v rozpore s trestnou sadzbou. V takýchto prípadoch by dovolací súd musel vždy konštatovať nezistenie porušenia zákona.

Ad 2) Záonné podmienky pod písm. a), b), c) taktiež nespádajú do rámca dovolacích dôvodov § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku, nakoľko sa vzťahujú k spôsobu spáchania trestného činu, k posúdeniu osoby páchatel'a a k potrebe ochrany spoločnosti.

V nadväznosti na nepoužiteľnosť vyššie uvedeného dovolacieho dôvodu dovolací súd skúmal, či by sa námietky obvineného (s výnimkou neprihliadnutia na neprímeranú dĺžku konania) nedali subsumovať pod iný dovolací dôvod.

Ako vyplýva z tretej právnej vety stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu S 5/2011, pri napadnutí výroku o treste sú dovolacie dôvody podľa písm. h), i) § 371 Trestného zákona vo vzájomnej konkurencii. Po objektívnom vylúčení špeciálneho dovolacieho dôvodu dospel dovolací súd k záveru, že námietky obvineného (okrem neprímeranej dĺžky konania) je potrebné podradiť pod všeobecný dovolací dôvod podľa písm. i). Ustanovenie § 29 Trestného zákona je hmotnoprávnym ustanovením, preto jeho nesprávna aplikácia by mohla zakladať uvedený dovolací dôvod. K možnostiam jeho naplnenia sa dovolací súd vyjadrí nižšie.

Na margo citovaného stanoviska dovolací súd ďalej uvažoval (výlučne z hľadiska subsumpcie námietky obvineného), či možno ustanovenie § 29 Trestného zákona zaradiť medzi ustanovenia kogentnej povahy, a teda v zmysle stanoviska a contrario ho napadnúť len prostredníctvom všeobecného dovolacieho dôvodu. Na prvý pohľad sa zdá, že ide o fakultatívne ustanovenie („môže súd uložiť“), avšak splnením taxatívnych podmienok ustanovenie nadobúda obligatórny charakter. Ak súd pri trestnom čine, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti alebo v ustanovení § 43 dovoľuje uloženie trestu odňatia slobody na doživotie, má dostatočným spôsobom preukázanú potrebu ochrany spoločnosti pred páchatel'om trestného činu s mimoriadne vysokým stupňom nebezpečnosti, u ktorého je náprava trestom odňatia slobody v nižšej výmere vylúčená, daný trest uloží. V opačnom prípade je uloženie tohto trestu

vylúčené. Bolo by nelogické, ak by súd po pozitívnom zistení splnenia podmienok na uloženie trestu odňatia slobody na doživotie tento trest napokon neuložil. Dovolací súd preto dospel k záveru, že na dané účely predstavuje ustanovenie § 29 Trestného zákona rámcový základ pre možnosť uloženia trestu odňatia slobody na doživotie. Z tohto dôvodu [aj s prihliadnutím na vylúčenie uplatniteľnosti dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného zákona] námietky vo vzťahu k § 29 Trestného zákona posúdil v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. zák.

Obdobne pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. zák. nepatrí ani námietka obvineného o dvojitém pričítaní tej istej okolnosti, nakoľko k duplicitnému prihliadnutiu na rovnakú okolnosť dochádza na základe nesprávneho použitia hmotnoprávneho ustanovenia, ktoré je napadnuteľné prostredníctvom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por.

Naopak námietku ohľadne neprimeranej dĺžky konania a na to nadväzujúcu potrebu zníženia trestu by s ohľadom na citované stanovisko S 5/2011 (výrok o treste možno okrem kogentných ustanovení napadnúť iba prostredníctvom špeciálneho dovolacieho dôvodu) bolo možné uplatniť len pod dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. zák.

V nadväznosti na to je však potrebné uviesť, že na naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. zák. sa vyžaduje, aby obvinenému bol uložený trest mimo trestnej sadzby ustanovenej v Trestnom zákone alebo taký druh trestu, ktorý Trestný zákon nepripúšťa. Uložením trestu mimo zákonnej trestnej sadzby sa rozumie uloženie trestu odňatia slobody obvinenému mimo trestnej sadzby ustanovenej Trestným zákonom za trestný čin, zo spáchania ktorého bol uznaný vinným, ako aj prekročenie maximálne povolenej výmery trestu (trestu domáceho väzenia, trestu povinnej práce, peňažného trestu, zákazu činnosti, zákazu pobytu a vyhostenia a pod.). Dovolanie možno podať aj vtedy, ak súd uložil obvinenému taký druh trestu, ktorý Trestný zákon za prejednávaný trestný čin nepripúšťa (napr. uloženie trestu prepadnutia majetku za prečin). Tento dovolací dôvod možno použiť aj v prípadoch, pri ktorých boli súčasne uložené tresty, pričom Trestný poriadok uloženie takýchto trestov súčasne nepripúšťa - § 34 ods. 7 Trestného zákona. Dĺžka konania preto nemôže byť dôvodom na úspešné uplatnenie dovolacej námietky týkajúcej sa neprimeranosti trestu uloženého v rámci zákonnej sadzby (bližšie viď R 86/2015). To ale neznamená, že by neprimeraná dĺžka konania nemohla byť dôvodom na aplikáciu inštitútu mimoriadneho zníženia trestu podľa § 39 Tr. zák., resp. § 40 Trestného zákona v konaniach pred súdmi prvého a druhého stupňa. Za daných okolností však nezakladá žiadny dovolací dôvod.

Nad rámec dovolací súd poukazuje na správnosť posúdenia dĺžky konania súdmi nižšieho stupňa. Povolením obnovy konania sa súdne konanie vrátilo do štádia, kedy o výroku o treste bolo rozhodnuté pôvodne, t. j. v roku 2009. Ak by dovolací súd vychádzal z názoru obvineného, znamenalo by to, že v každom obnovenom konaní (keďže k obnove konania dochádza až po určitej dobe od právoplatného odsúdenia), by súdy boli povinné znížiť výmeru trestu automaticky, bez ohľadu na dôvod povolenia obnovy konania.

Obvinený v tejto súvislosti argumentoval rozhodnutím ESLP vo veci Eckle proti Spolkovej republike Nemecko. V uvádzanom prípade ESLP posudzoval primeranosť dĺžky konania, s prihliadnutím na mieru zavinenia zo strany štátu a sťažovateľov, v rámci „normálneho“ konania. Nevyjadroval sa k primeranosti dĺžky konania, ak došlo k povoleniu obnovy konania. Zároveň celkové hodnotenie všetkých činov, z ktorých boli sťažovatelia uznaní za vinných, ako aj viazanosť posúdenia ich osobnosti vyplývala z ustanovení nemeckého Trestného zákona. Obdobne k záverom prezentovaným obvineným nedospel ESLP ani vo veci Serrano Contreras proti Španielsku. V tejto súvislosti dovolací súd poznamenáva, že nespochybňuje zohľadnenie dĺžky konania aj konania pred dovolacím súdom alebo Ústavným súdom Slovenskej republiky. Obnova konania je však špecifický prípad (najmä v prejednávanej trestnej veci).

V trestnej veci obžalovaného J. a spol. bol pôvodný rozsudok súdu prvého stupňa zrušený na základe úspešného uplatnenia dovolania, a to z dôvodu zásadného porušenia práva na obhajobu (výsluchy svedkov vykonané v neprítomnosti obhajcov obžalovaných) a ďalších zásadných nedostatkov pri

právnom posúdení veci. K zrušeniu právoplatných rozhodnutí (a teda k predĺženiu konania) došlo vinou súdov. Súd s ohľadom na okolnosti prípadu usúdil, že je potrebné obžalovaným znížiť tresty o 1 rok, resp. o 6 mesiacov. Daný prípad bol obdobný ako vo vyššie uvedených veciach prejednávaných pred ESLP.

Najvyšší súd v rozsudku z 15. októbra 2008, sp. zn. 3 To 102/2005 zasa použil zmierňovacie ustanovenie § 40 Trestného zákona, nakoľko obžalovanému bolo bez jeho zavinenia vznesené obvinenie až po 8 rokoch od spáchania skutku. Odvolací súd taktiež zohľadnil účasť obvineného na trestnej činnosti.

V trestnej veci obvineného U. G. je odlišná situácia, keď bez akéhokoľvek zavinenia zo strany obvineného alebo súdov bola povolená obnova konania do výroku o treste [na základe vysloveného nesúladu časti ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, pričom nález bol následne aplikovaný aj na tresty ukladané podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona (v súčasnom štádiu je už bezvýznamné polemizovať o správnosti povolenia obnovy konania aj u obvineného)]. Obvinenému pritom ani reálne nemohol byť z dôvodu konkurencie s ustanovením § 29 ods. 3 Trestného zákona ukladaný trest za použitia tzv. asperačnej zásady. Pri obžalovanom J. a spol. súd moderoval pôvodný trest iba minimálne. U obvineného U. G. by sa súd mohol pohybovať iba v rámci trestnej sadzby odňatia slobody od 15 rokov do 25 rokov, t. j. v prvej alternatíve výnimočného trestu. Aj to len vtedy, ak by súčasne absentovala niektorá z podmienok ustanovenia § 29 ods. 3 Trestného zákona. Dĺžka konania sama osebe nie je dôvodom na vyslovenie, že je nádej na resocializáciu obvineného trestom kratšieho trvania.

V nadväznosti na uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. je v prvom rade potrebné zdôrazniť, že dovolanie z citovaného dôvodu možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

V rámci posudzovania existencie tohto dovolacieho dôvodu súd skúma, či skutok ustálený súdmi v pôvodnom konaní bol správne podradený (subsumovaný) pod príslušnú skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone. Len opačný prípad odôvodňuje naplnenie tohto dovolacieho dôvodu. Do úvahy prichádzajú alternatívy, že skutok mal byť právne kvalifikovaný ako iný trestný čin alebo, že skutok nie je trestným činom.

Spomenutý dovolací dôvod napĺňa aj zistenie, že rozhodnutie je založené na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Pod nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie napr. nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť činu (§ 24 až 30 Tr. zák.), premĺčania trestného stíhania (§ 87 Tr. zák.), ďalej pochybenie súdu pri ukladaní úhrnného trestu, súhrnného trestu, spoločného trestu alebo ďalšieho trestu (§ 41 až § 43 Tr. zák.) a pod., i ukladania trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi podľa § 47 ods. 2 Tr. zák. Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na nesprávne použitie iných právnych predpisov než Trestného zákona, napr. Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, zákona o konkurze a reštrukturalizácii a pod., pokiaľ tieto majú priamy vzťah k právnej kvalifikácii skutku.

Obdobné platí aj pri Trestnom zákone účinnom do 31. decembra 2005.

Ako bolo popísané vyššie, dovolací súd podradil pod tento dovolací dôvod aj obe námietky obvineného vzťahujúce sa k výroku o treste.

Subsumovanie námietok však automaticky nezakladá naplnenie dovolacieho dôvodu. Na úspešné dovolanie sa porušenia ustanovení § 29 Trestného zákona sa vyžaduje, aby súd v prípustných prípadoch uložil trest odňatia slobody na doživotie, avšak bez skúmania splnenia podmienok pod písm. a), b), c) [či je vzhľadom na spôsob spáchania činu mimoriadne vysoký stupeň nebezpečnosti takého trestného činu pre spoločnosť, či si uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a či nie je nádej, že by páchateľa bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu v rozmedzí pätnásť až dvadsaťpäť

rokov].

Ak súd svoje povinnosti nezanedbal a podmienky preveril, konštatovanie porušenia zákona nie je dané. Dovolací súd pritom nie je oprávnený skúmať, či súdy nižšieho stupňa splnenie podmienok vyhodnotili správne, nakoľko ide o hodnotenie dôkazu (predovšetkým záverov vyplývajúcich zo znaleckého posudku o možnosti resocializácie). Dovolací súd pritom nemôže bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňovať, alebo korigovať len odvolací súd.

Dovolací súd sa preto obmedzil na preverenie, či súdy nižšieho stupňa skúmali splnenie podmienok.

Súd prvého stupňa zistil, že za spáchanie trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 2 Trestného zákona umožňuje Trestný zákon uložiť výnimočný trest, ktorým sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 1 Trestného zákona rozumie trest odňatia slobody nad pätnásť až do dvadsiatich piatich rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie. Prvý predpoklad na uloženie trestu odňatia slobody na doživotie bol teda splnený. Súd následne hodnotil stupeň nebezpečnosti spáchaných činov (súd prihliadal aj na okolnosti vraždy poškodeného X. z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. júna 2007, sp. zn. 2T/31/2001, vo vzťahu ku ktorému ukladal súhrnný trest), pričom konštatoval ich spáchanie z obzvlášť zavrhnutiahodnej pohnútky, resp. obzvlášť trýznivým spôsobom (ako výstraha pre ostatných, vykonaná za desaťminútového surového trýznenia obete, čo svedčí o absolútnej neúcte obvineného k ľudskému životu) a z toho vyplývajúcu mimoriadne vysokú nebezpečnosť konaní obvineného pre spoločnosť a pre účinnú ochranu spoločnosti potrebu uloženia trestu odňatia slobody na doživotie. Súd sa taktiež dôsledne zaoberal možnosťou nápravy obvineného trestom odňatia slobody do dvadsaťpäť rokov, so zhodnotením všetkých aspektov, vrátane nových záverov znaleckého posudku znalkyne doc. PhDr. Gažiovej, PhD. a správ z ústavu na výkon trestu odňatia slobody, ktoré nevyhodnotil ako skutočnosti odôvodňujúce nižší trest.

Splnenie podmienok na uloženie trestu odňatia slobody na doživotie konštatoval aj odvolací súd, ktorý si osvojil závery súdu prvého stupňa.

Súd prvého stupňa (podporne aj odvolací súd) preskúmal všetky okolnosti majúce dopad na uloženie trestu odňatia slobody na doživotie. Dovolací súd v tomto smere (v rozsahu prieskumu) pochybenia nezistil. Na záver vyslovený dovolacím súdom nemal dopad ani judikát najvyššieho súdu R 33/2007, keďže ako bolo popísané vyššie, správnosť názorov súdov nižšieho stupňa k resocializácii obvineného a nevyhnutnosti jeho izolácie najvyšším možným trestom preveriť nemohol. V kontexte uvedeného preto námietka obvineného o nesprávnom použití § 29 ods. 3 Trestného zákona neobstála.

K námietke o dvojnásobnom pričítaní tej istej okolnosti dovolací súd uvádza, že ustanovenie § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona vyžaduje zistenie mimoriadne vysokého stupňa nebezpečnosti aspoň jedným z alternatívne uvedených spôsobov, ktorých intenzita musí byť však vyššia ako u okolností v rámci kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 2 písm. b), j) Trestného zákona.

Zvlášť zavrhnutiahodný spôsob vykonania činu predpokladá vyššiu mieru surovosti, zákernosti, zvlášťnej ľsti, brutality alebo zvrhlosti pri spáchaní trestného činu vraždy, ako je obvykle spojená s týmto trestným činom. Tiež je možné prihliadnuť k tomu, že obeť bola vystavená zvláštnym fyzickým alebo duševným útrapám.

Obzvlášť zavrhnutiahodnou pohnútkou je pohnútku, ktorá je v príkrom rozpore s morálkou a svedčí o morálnej zvrhlosti, bezcitnosti, bezohľadnom sebecke a absolútnej neúcte k ľudskému životu. Môže sem patriť bezohľadná snaha o parazitný spôsob života, snaha vyhnúť sa trestnej zodpovednosti za predchádzajúcu trestnú činnosť aj za cenu zmarenia ľudského života alebo pomstyctivosti.

Pri dokonanom trestnom čine vraždy dochádza vždy k obzvlášť ťažkému a ťažko napravitel'nému

následku. Smrť človeka je pojmovým znakom vraždy, preto musí byť spôsobený závažnejší následok v podobe napr. smrti viacerých osôb, smrti významnej osobnosti, ktorej strata pre spoločnosť je mimoriadne citelná.

Vo všeobecnosti dovolací súd súhlasí s názorom obvineného, že na okolnosť, ktorá je zákonným znakom trestného činu, nemožno prihliadnuť ako na poľahčujúcu alebo priťažujúcu okolnosť alebo na okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby (§ 31 ods. 3 Trestného zákona). Takúto okolnosť by bolo možné pričítať len v prípade, že by podstatne prevýšila intenzitu, v ktorej sa obvykle vyskytuje u trestných činov daného druhu, a to aj v rámci kvalifikovanej skutkovej podstaty.

Súdy nižšieho stupňa konštatovali spáchanie vražd z obzvlášť zavrhnutiahodnej pohnútky, navyše vraždu poškodeného Q. aj obzvlášť trýznivým spôsobom, keď bola motivovaná najmä výstrahou pre ostatných a vykonaná za desaťminútového surového trýznenia obete. Aj podľa dovolacieho súdu spôsob realizácie vraždy poškodeného Q., vychádzajúc zo skutkovej vety právoplatného výroku o vine z rozsudku Špeciálneho súdu v Pezinku z 24. februára 2009, sp. zn. BB-3T/3/2008, nebol tradičný. Desaťminútové postupné škrtenie spojené so zapchávaním nosných dierok poškodeného predstavuje vyššiu mieru surovosti, aká je obvyklá pri trestnom čine vraždy. Okolnosti predchádzajúce skutku pritom mohli zvyšovať psychické utrpenie poškodeného (spútanie a zabalenie do posteľnej plachty s následným prevozom v kufri auta). Okrem toho motívom vraždy bola neochota poškodeného spolupracovať na nelegálnej činnosti, pašovaní cigariet pre zločineckú skupinu, čo nekorešpondovalo s predstavami a snahou tejto skupiny, vytvorenou okolo osoby obvineného, získať nezákonnou cestou majetkový prospech.

Súdy nižšieho stupňa správne prihliadali aj k okolnostiam spáchania vraždy poškodeného X., za ktorú bol obvinený odsúdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 28. júna 2007, sp. zn. 2T/31/2001 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu z 11. novembra 2008, sp. zn. 2 To 1/2008. Vo vzťahu k výroku o treste z uvedeného rozhodnutia bol obvinenému v aktuálnom konaní ukladaný súhrnný trest. Súdy sú pritom povinné hodnotiť stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť nielen pri trestných činoch, u ktorých vyslovili výrok o vine, ale aj pri trestných činoch, o ktorých už bolo vo výroku o vine právoplatne rozhodnuté v predchádzajúcom rozsudku. Z predmetných rozhodnutí potom vyplýva, že obvinený usmrtil poškodeného X., ktorý vypovedal ako svedok v trestnej veci iného odsúdeného, 28-mimi ranami zo zištných dôvodov (za sľúbené vyplatenie finančných prostriedkov vo výške 1 000 000,- Sk).

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru o možnom použití obdobných okolností aj pri úvahách o naplnení podmienky podľa § 29 ods. 3 písm. a) Trestného zákona.

K poukazu obvineného na nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. III. ÚS 1250/12 dovolací súd ešte dodáva, že rozhodnutia je potrebné posudzovať ako celok, nielen jednotlivé pasáže, vytrhnuté z kontextu. V trestnej veci prerokovanej Ústavným súdom Českej republiky boli zistené porušenia zákona (nesplnenie podmienok na uloženie výnimočného trestu) z dôvodu, že obvinenej bol ukladaný trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov napriek tomu, že išlo len o pokus trestného činu, nie dokonaný trestný čin. Ústavný súd Českej republiky zdôraznil, že nie je možné pričítať v neprospech páchatela rovnakú skutočnosť viackrát (odstavec 52. nálezu). Vzápätí ale uviedol, že tieto negatívne hodnotené znaky by mohli byť dôvodom pre aplikáciu výnimočného trestu, ak by boli mimoriadne vysokej intenzity (odstavec 53. nálezu).

Neobstoí ani námietka obvineného o porušení ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona pre nedostatočné oboznámenie podstatného obsahu spisu k rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 2T/31/2001, resp. absenciu spisu. Zo zápisnice z hlavného pojednávania z 9. novembra 2015 vyplýva, že súd oboznámil podstatný obsah spisu a podstatnú časť rozsudkov v rámci konania vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici a najvyššom súde v súvislosti s obžalovaným U. G., sp. zn. 2T/31/2001 a prítomní obžalovaní nemali pripomienky k čítanému dôkazu (č. l. 9579). Obvinený absenciu spisu nenamietal.

Pokiaľ ide o konštatovanie súdu prvého stupňa o existencii priťažujúcej okolnosti a absencii poľahčujúcej okolnosti, ich prítomnosť súd zisťoval iba z hľadiska posúdenia, či na nápravu páchatelia nepostačuje trest kratšieho trvania, pričom nemohli mať dopad na hornú alebo dolnú hranicu trestnej sadzby, keďže pri treste odňatia slobody na doživotie posun hraníc neprichádza do úvahy. Prítomnosť poľahčujúcej okolnosti by podľa svojej povahy eventuálne mohla znížiť stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť (samozrejme v súhrne s ostatnými okolnosťami prípadu). Na druhej strane je potrebné prisvedčiť obvinenému, že nepriznanie sa a neoľutovanie spáchaných skutkov mu nemôže bez ďalšieho priťažovať. Vždy je potrebné posudzovať všetky okolnosti (ako aj absenciu okolností) v ich vzájomnej súvislosti. V tomto smere dovolací súd pochybenia nezistil. Súd prvého stupňa zohľadniť všetky okolnosti. Odôvodnenie jednotlivých úvah súdu však dovolací súd nemohol s ohľadom na ustanovenie § 371 ods. 7 Tr. por. (dovolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné) preskúmať.

Obvinenému bol ukladaný výnimočný trest vo forme trestu odňatia slobody na doživotie, preto použitie tzv. asperačnej zásady podľa § 35 ods. 2 Trestného zákona nebolo možné. Ak súd zistí splnenie podmienok na uloženie výnimočného trestu odňatia slobody na doživotie, tento trest uloží. Doživotný trest je absolútnym trestom, nedá sa pri ňom aplikovať zvýšenie hornej hranice trestnej sadzby o jednu tretinu (ako ani akýkoľvek posun hornej alebo dolnej hranice trestnej sadzby). Nad rámec dovolací súd poznamenáva, že formálne označenie ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona vo výroku v rozsudku Špeciálneho súdu v Pezinku z 24. februára 2009, sp. zn. BB-3T/3/2008 (pôvodný rozsudok) nemalo vplyv na nemožnosť aplikácie tzv. asperačnej zásady pri súčasnom ukladaní trestu podľa § 29 ods. 3 Trestného zákona. Aj keď Špeciálny súd v Pezinku (nie odvolací súd, ako mylne uviedol obvinený) v predmetnom rozhodnutí uvádzal, že sa vzhľadom na zákonom predpísané použitie tzv. asperačnej zásady pohyboval v sadzbe trestu odňatia slobody od 20 do 25 rokov (str. 81 rozsudku), následne preveroval splnenie podmienok v zmysle ustanovenia § 29 ods. 3 Trestného zákona, ktorý aj pri ukladaní trestu aplikoval.

Obvinený vo svojich podaniach napádal nedostatočnú, resp. chýbajúcu argumentáciu zo strany súdov nižšieho stupňa. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na konštantnú judikatúru EŠLP. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho konania, avšak nevyžaduje, aby na každý argument strany (teda aj na argument pre rozhodnutie bezvýznamný), bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument podstatný pre rozhodnutie, vyžaduje sa v rozhodnutí konkrétna odpoveď naň (porovnaj rozhodnutia EŠLP vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, č. 18390/91, bod 29; Van de Hurk proti Holandsku z 19. apríla 1994, č. 16034/90, bod 61; Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, č. 18064/91, bod 27). Súdny nižšieho stupňa sa dostatočným spôsobom vyrovnali s námietkami a podaniami obvineného. Prípadné opomenutie nejakej námietky neovplyvnilo správnosť a zákonnosť rozhodnutí. Navyše sa s nimi vyrovnal dovolací súd.

Z uvedeného je zrejmé, že v rozsahu námietok obvineného Branislava Adamča neboli splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por., a preto najvyšší súd jeho dovolanie podľa § 382 písm. c) Tr. por. uznesením na neverejnom zasadnutí odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.